Emil Loteanu, regizor, scenarist, scriitor – 75 de ani de la naştere (1936 – 2003)

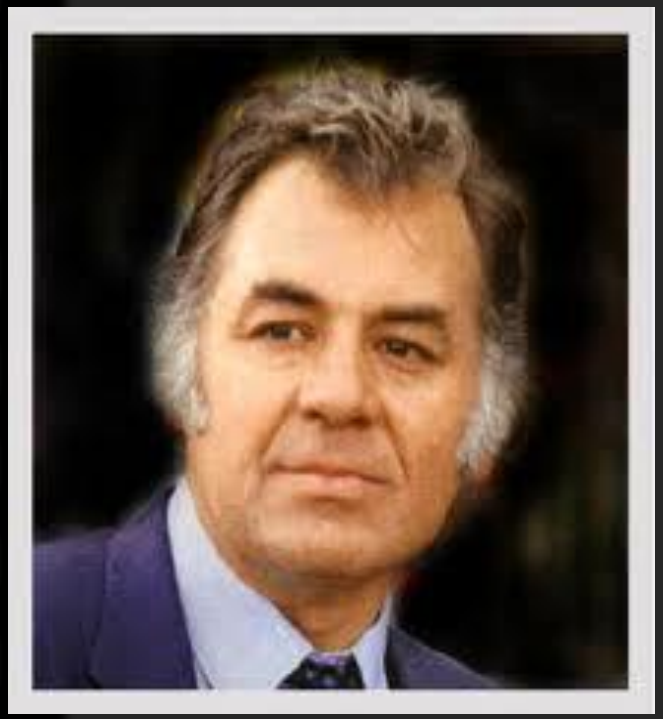

Credo

"Eu am cântat aşa cum am ştiut
Din frunza aspră a iubirii mari.
Senin voi coborî să dorm în lut
Printre țărani, voievozi şi lăutari."

Emil Loteanu

Biografie

- ***Emil Loteanu*** s-a născut la 6 noiembrie 1936, în satul Clocuşna din Raionul Ocnița.
- A urmat studii la Liceul Sf. Sava din Bucureşti.
- A încercat să dea examen la IATC Bucureşti, dar dosarul său de admitere a fost respins. În anul 1952 a cerut să fie rep şi s-a reîntors la Clocuşna, cu scopul de urma stidii de cinematografie la Moscova.

- În perioada 1953-1954 este actor la Teatrul dramatic "A. Chişinău.
- În anii 1954-1956 a urmat cursuri de actorie la Şcoala Teatrală de pe lângă Teatrul Academic de Artă (MHAT) din Moscova, 1956-1962 - cursuri de regie la Institutul Unional de Cinematografie (VGIK).
- În anul 1962 a fost angajat la studioul Moldova-film,
- În perioada 1973-1783 lucrează ca regizor la studioul Mosfilm din Moscova.
- În anii 1987-1992 îndeplineşte funcția de preşedinte al Uniunii Cineaştilor din Moldova. A fondat "Asociația experimentală de creație Phoenix-M", revista de teatru şi film "Lanterna Magică", fiind şi autorul emisiunii televizate "Se caută o stea".

Ca o recunoaștere a meritelor sale în regiei de film, i s-au conferit titlurile de Maestru Emerit al Artei din Moldova (1969), Artist al Poporului din Federația Rusă (1980), Membru de onoare al Academiei Internaționale de film Nike.

- De asemenea, a primit Premiul de Stat și Ordinul Republicii.
- În anul 2001, a primit Premiul pentru excelența artei regizorale, decernat la Ateneul Român din București.
- ***Emil Loteanu*** a încetat din viață la data de 18 aprilie 2003, într-un spital din Moscova, fiind înmormântat în cimitirul Vagankovski din capitala Rusiei.

Activitatea literară

Emil Loteanu s-a făcut cunoscut și ca autor de cărți de poezie și proză scurtă. El a debutat cu versuri în paginile revistei Contemporanul din București (1949).

A publicat apoi volumele de versuri :

- ✓ *Zbucium* (1956),
- ✓ *Versuri* (Ed. Lumina, Chișinău, 1970)
- ✓ *Sufletul ciocârliei* (Ed. Cartea Moldovenească,Chișinău, 1974)
- ✓ Plachetele *Chemarea stelelor* (Ed. Cartea Moldovenească Chișinău, 1962)
- ✓ *Ritmuri* (Ed. Cartea Moldovenească, Chișinău, 1965).

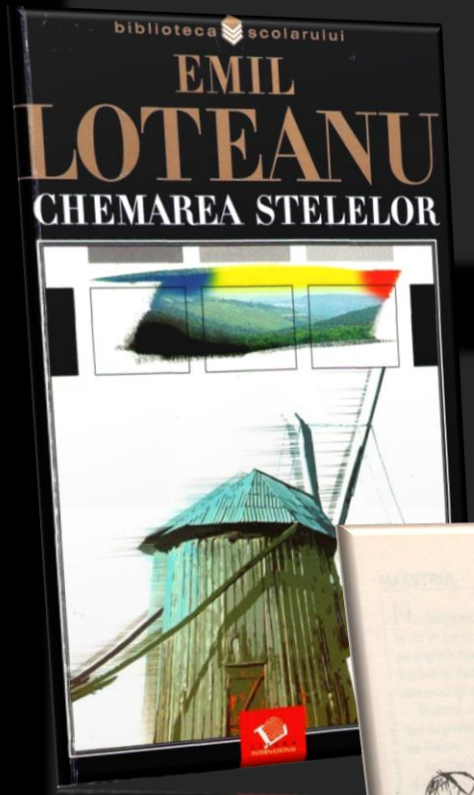

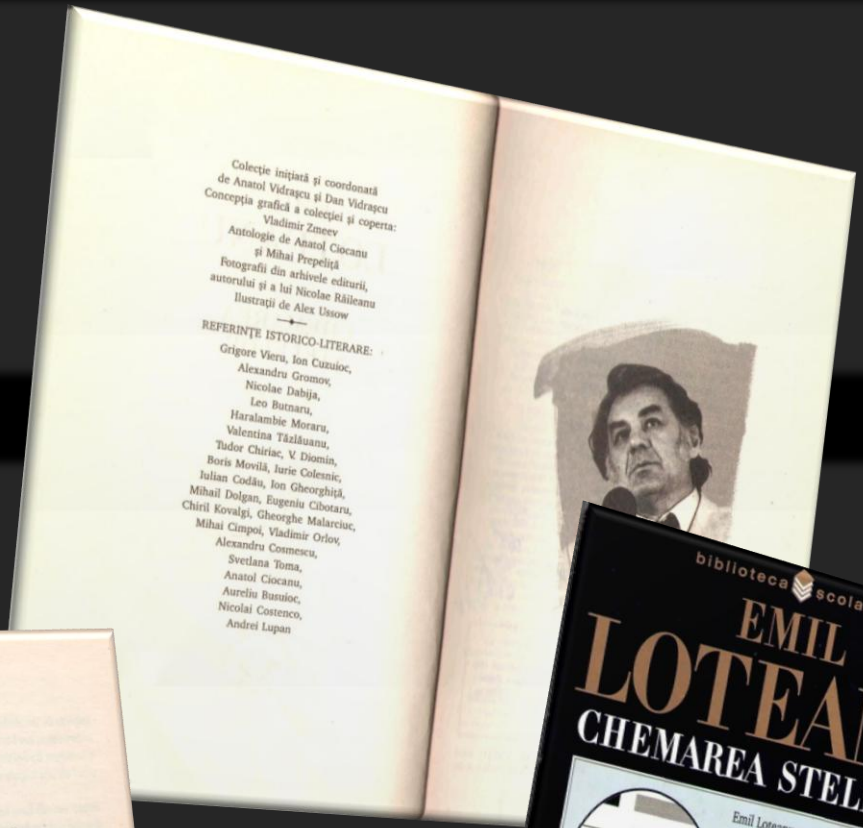

Colecţie iniţiată şi coordonată
de Anatol Vidraşcu şi Dan Vidraşcu
Concepţia grafică a colecţiei şi coperta:
Vladimir Zmeev
Antologie de Anatol Ciocanu
şi Mihai Prepeliţă
Fotografii din arhivele editurii,
autorului şi a lui Nicolae Răileanu
Ilustraţii de Alex Ussow

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE:

Grigore Vieru, Ion Cuzuioc,
Alexandru Gromov,
Nicolae Dabija,
Leo Butnaru,
Haralambie Moraru,
Valentina Tăzlăuanu,
Tudor Chiriac, V. Diomin,
Boris Movilă, Iurie Colesnic,
Iulian Codău, Ion Gheorghiţă,
Mihail Dolgan, Eugeniu Cibotaru,
Chiril Kovalgi, Gheorghe Malarciuc,
Mihai Cimpoi, Vladimir Orlov,
Alexandru Cosmescu,
Svetlana Toma,
Anatol Ciocanu,
Aureliu Busuioc,
Nicolai Costenco,
Andrei Lupan

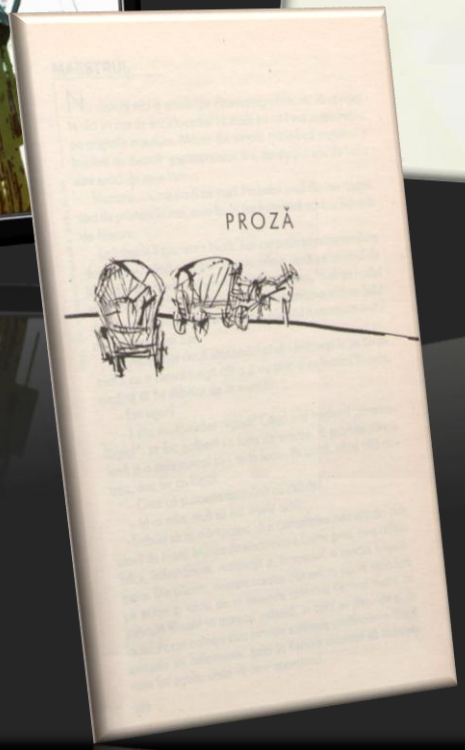

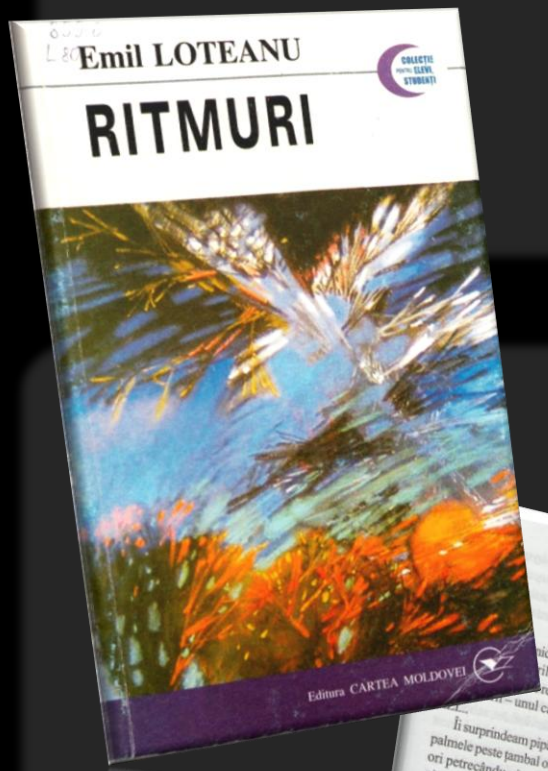

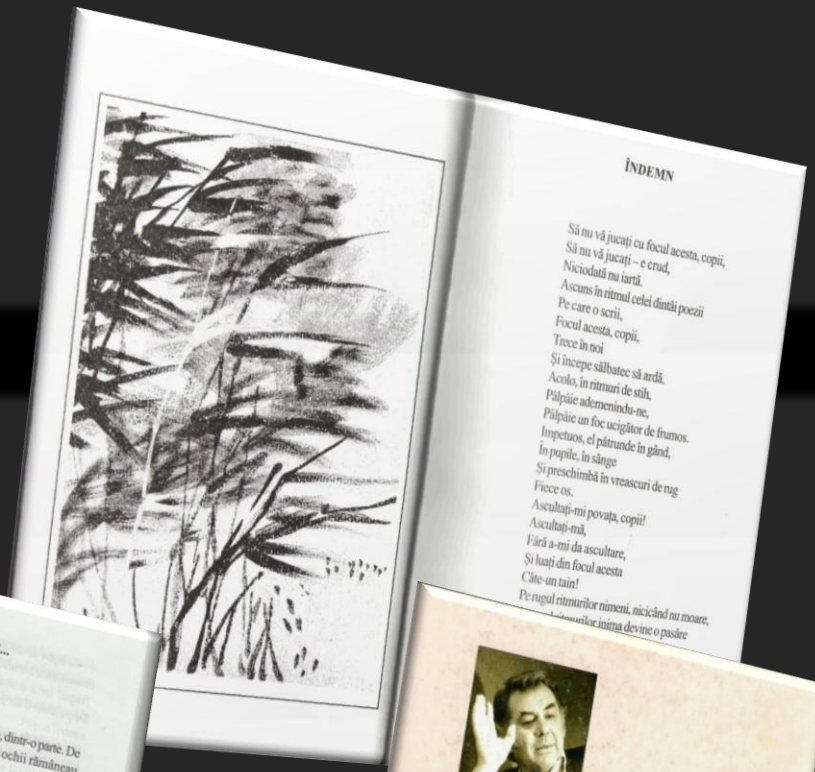

ÎNDEMN

Să nu vă jucați cu focul acesta, copii,
Să nu vă jucați – e crud,
Niciodată nu iartă.
Ascuns în ritmul celei dintâi poezii
Pe care o scrii,
Focul acesta, copii,
Trece în noi
Și începe sălbatec să ardă.
Acolo, în ritmuri de stih,
Pâlpâie ademenindu-ne,
Pâlpâie un foc ucigător de frumos.
Impetuos, el pătrunde în gând,
În pupile, în sânge
Și preschimbă în vreascuri de rug
Fiece os.
Ascultați-mi povața, copii!
Ascultați-mă,
Fără a-mi da ascultare,
Și luați din focul acesta
Câte-un tain!
Pe rugul ritmurilor nimeni, nicicând nu moare,
...ritmurilor inima devine o pasăre

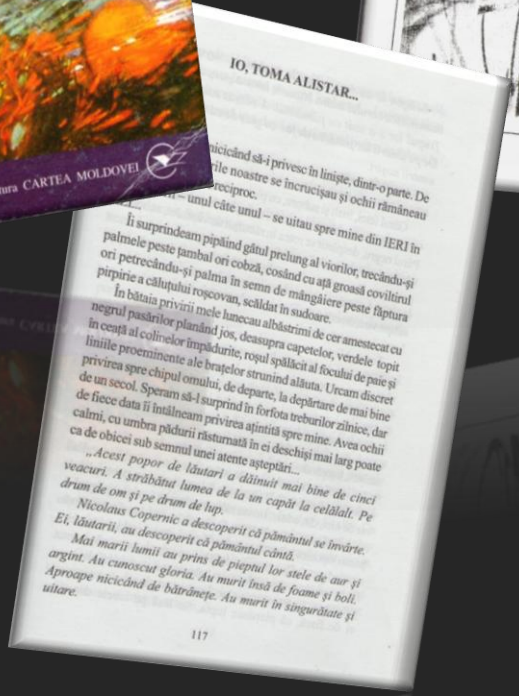

IO, TOMA ALISTAR...

...nicicând să-i privesc în liniște, dintr-o parte. De ...rile noastre se încrucișau și ochii rămâneau ...reciproc.

...unul câte unul – se uitau spre mine din IERI în

Îi surprindeam pipăind gâtul prelung al viorilor, trecându-și palmele peste țambal ori cobză, cosând cu ață groasă covilirul ori petrecându-și palma în semn de mângâiere peste flâptura pirpirie a călușului roșcovan, scăldat în sudoare.

În bătaia privirii mele lunecau albăstrimi de cer amestecat cu negrul pasărilor planând jos, deasupra capetelor, verdele topit în ceață al colinelor împădurite, roșul spălăcit al focului de paie și liniile proeminente ale brațelor strunind alăuta. Urcam discret privirea spre chipul omului, de departe, la depărtare de mai bine de un secol. Speram să-l surprind în forfota treburilor zilnice, dar de fiece dată îi întâlneam privirea ațintită spre mine. Avea ochii calmi, cu umbra pădurii răsturnată în ei deschiși mai larg poate ca de obicei sub semnul unei atente așteptări...

„Acest popor de lăutari a dăinuit mai bine de cinci veacuri. A străbătut lumea de la un capăt la celălalt. Pe drum de om și pe drum de lup.

Nicolaus Copernic a descoperit că pământul se învârte.

Ei, lăutarii, au descoperit că pământul cântă.

Mai marii lumii au prins de piept lor stele de aur și argint. Au cunoscut gloria. Au murit însă de foame și boli. Aproape nicicând de bătrânețe. Au murit în singurătate și uitare.

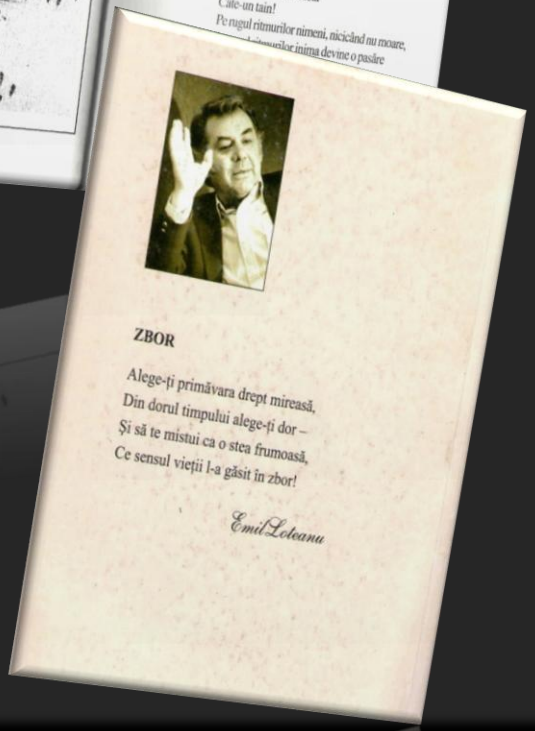

ZBOR

Alege-ți primăvara drept mireasă,
Din dorul timpului alege-ți dor –
Și să te mistui ca o stea frumoasă,
Ce sensul vieții l-a găsit în zbor!

Emil Loteanu

“Se spune că om talent este talent în toate. Noi muritorii de rînd, nu putem confirma sau respinge acestă afirmație. Însă studiind filele de biografie ale personalităților geniale în încercarea de a descoperi dincolo de ele omul real, de milte ori îți dai seama că exzistă şi revarsul medaliei. Dăruindu-i cu mult har pe unii, soarta nu uită să le ia ceva în schimb.”

Nadegda Degteariova

Mihail GUBOGLU
1911 – 1989

Istoric şi filolog orientalist român de origine basarabeană.

S-a născut la 4 noiemb. 1911, în oc. Ceadâr-Lunga. A decedat la 11 mai 1989, la Bucureşti.

Îşi face studiile secundare la Tighina, cele superioare la Cernăuţi (1934-1938). Activează asistent la Universitatea din Iaşi (1940-1945); cercetător ştiinţific la Institutul de Istorie al Academiei Române (1948-1963), cercetător ştiinţific la Institutul de Studii Sud-Est Europene (1963-1968). A fost arhivar principal la Arhivele din Bucureşti (1955-1970) apoi conferenţiar la Facultatea de limbi orientale a Universităţii din Bucureşti (1970).

A editat izvoare turco-osmane de o mare valoare pentru istoria românilor, realizează instrumente ştiinţifice de lucru precum cataloage, tabele sinoptice, albume paleografice şi diplomatice turco-osmane.

Publică lucrările: *Tabele sinoptice* (1955); *Paleografia şi diplomatica turco-osmană* (1958); *Catalogul documentelor turceşti* (vol. I-II, 1960-1965); *Cronici turceşti privind ţările române* (vol. I-II, 1960-1974).

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2001*. – Chişinău: Litera, 2000. – P. 266.

BIBLIOGRAFIE:

Guboglu, Mihail. Cronici turceşti privind Ţările Române. vol. 1. Extrase. Sec. XV – mijlocul sec. al XVII / Mihail Guboglu, Mustafa Megined. – Bucureşti: Ed. Acad. RSR, 1966. – 562 p.

Guboglu, Mihail. Cronici turceşti privind Ţările Române. vol. 1. Extrase. Sec. XVII – începutul sec. al XVIII / Mihail Guboglu, Mustafa Megined. – Bucureşti: Ed. Acad. RSR, 1966. – 539 p.

***

**Enjeux politiques, économiques et militaires en Mer Noire (XIV-XXI siècles). Études à la mémoire de Mihail Guboglu / Paruk Bilici, Ionel Cândea, Anca Popescu. – Brăila: Editions Istros, 2007. – 763 p.

***

Guboglu, Mihail // Dicţionar de istorie. – Chişinău: Civitas, 2007. – P. 194.

Holban, Eugen Şt. Guboglu, Mihail / Eugen Şt. Holban // Holban, Eugen Şt. Prin vrăcurile învolburate ale Moldovei dintre Prut şi Nistru : Dicţ. cronologic. – Chişinău: Museum, 1998. – P. 188.

Mahmut, Nedret. Mihail Guboglu – contribuţii folclorice. In memoriam / Nedret Mahmut // Rev. de etnogr. şi folclor. – 1991. – Nr. 1/2. – P. 99-104.

Traian BĂSESCU
1951

Politician român, actualul preşedinte al României.

S-a născut la 4 noiemb. 1951, în oraşul Basarabi, azi Murfatlar, jud. Constanţa.

A absolvit Institutul de Marină *Mircea cel Bătrân* din Constanţa, Facultatea de Navigaţie, Secţia Comercială (1976).

În anul 1995 a absolvit cursurile avansate în Industria Transportului Maritim ale Academiei din Norvegia, ca bursier al acestui stat.

Comandant de navă în cadrul flotei comerciale a României (1981-1987). Din anul 1987 a făcut parte din reprezentanţa NAVROM la Anvers, Belgia. În 1989 este numit director general al Inspectoratului pentru Navigaţie Civilă în cadrul Ministerului Transporturilor. După dec. 1989 a ocupat funcţia de subsecretar de stat în Ministerul Transporturilor.

A intrat în viaţa politică românească ca ministru al transporturilor în Guvernul Theodor Stolojan (16 oct. 1991-19 noiemb. 1992). A fost vicepreşedinte al Comisiei de Industrie şi Servicii a Camerei Deputaţilor (1992-1996).

În 1996 a fost director coordonator în campania electorală a lui Petre Roman. Între 1996 şi 2000 a ocupat funcţia de ministru al transporturilor în mai multe guverne.

La alegerile legislative din 1992 a fost ales deputat de Vaslui din partea FSN (1992-1996).

Lider al Partidului Democrat (2001-2004).

Între 2000 şi 2004 a fost primar general al municipiului Bucureşti.

În anul 2004 devine Preşedinte al României, fiind reales şi în urma alegerilor din 2009.

A se vedea şi articolul din *Calendar Naţional 2006*. – Chişinău, 2006. – P. 343.

***

Biografie - Traian Băsescu [Resursă electronică] // http://www.presidency.ro/?_RID=htm&id=4&esp=president

Traian Băsescu [Resursă electronică] // http://en.wikipedia.org/wiki/Traian_B%C4%83sescu

Emil LOTEANU
1936 – 2003

Regizor de film, scenarist, actor, poet şi pedagog, personalitate artistică de talie mondială.

S-a născut la 6 noiemb. 1936, la Clocuşna, jud. Hotin. A decedat la 18 apr. 2003, la Moscova.

În timpul războiului, părinţii se refugiază la Rădăuţi. Se mută cu trenul la Râmnicu-Vâlcea, iar apoi se stabilesc la Bucureşti, unde Emil Loteanu îşi face studiile la Liceul *Sf. Sava*. Debutează cu versuri în revista *Contemporanul* (1949). Se reîntoarce la Clocuşna (1952). A urmat studiile la Şcoala Teatrală de pe lângă Teatrul Aca-

008
C13

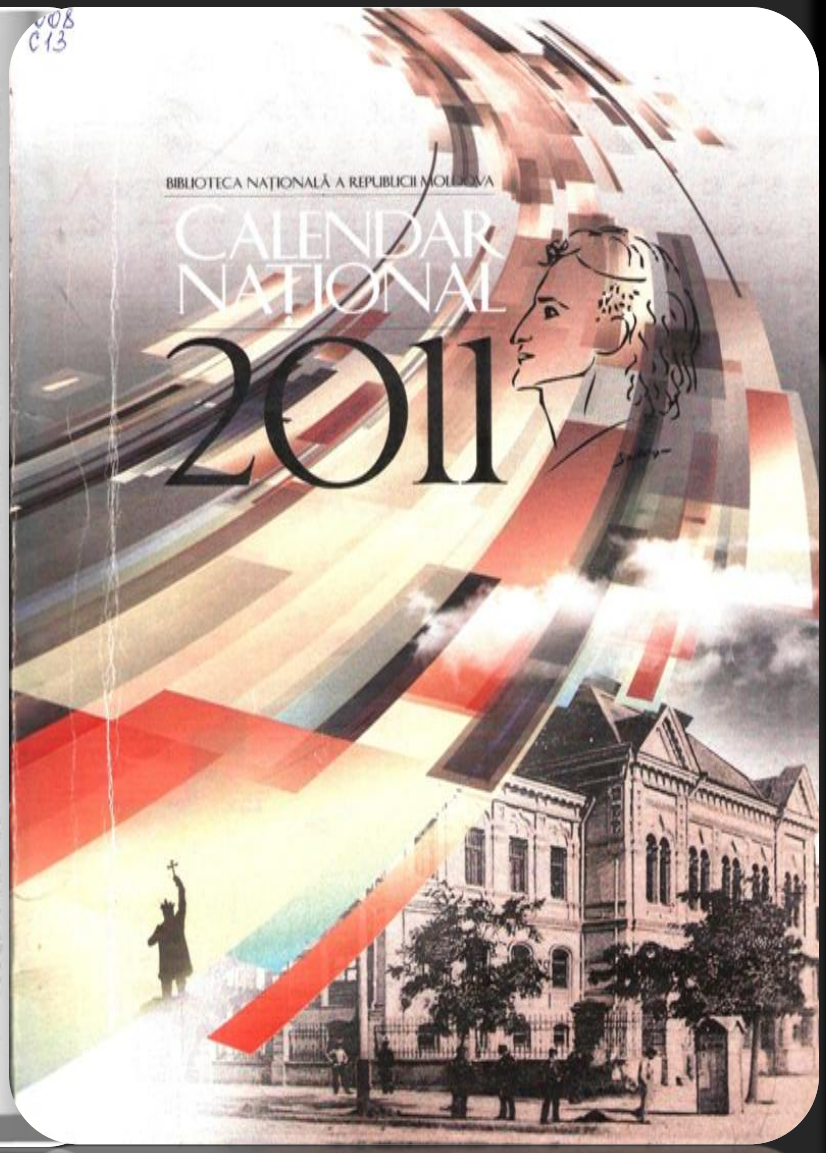

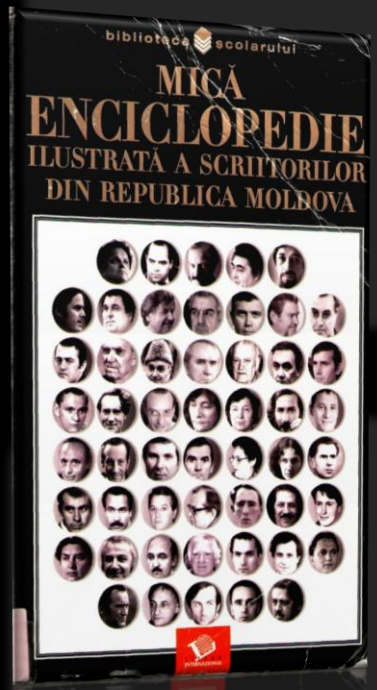

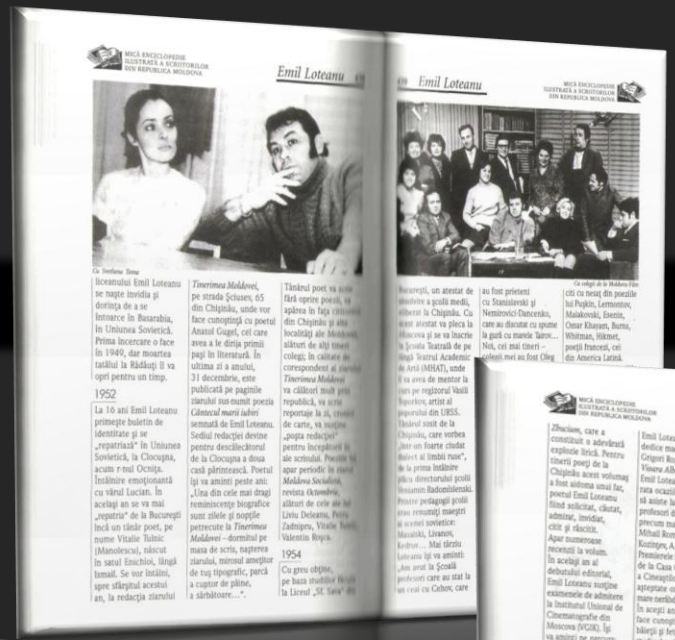

Cu Svetlana Toma

Iceanului Emil Loteanu se naște invidia și dorința de a se întoarce în Basarabia, în Uniunea Sovietică. Prima încercare o face în 1949, dar moartea tatălui la Rădăuți îl va opri pentru un timp.

1952

La 16 ani Emil Loteanu primește buletin de identitate și se „repatriază" în Uniunea Sovietică, la Clocușna, acum r-nul Ocnița. Întâlnire emoționantă cu vărul Lucian. În același an se va mai „repatria" de la București încă un tânăr poet, pe nume Vitalie Tulnic (Manolescu), născut în satul Enichioi, lângă Ismail. Se vor întâlni, spre sfârșitul acestui an, la redacția ziarului *Tinerimea Moldovei*, pe strada Șciusev, 65 din Chișinău, unde vor face cunoștință cu poetul Anatol Gugel, cel care avea a le dirija primii pași în literatură. În ultima zi a anului, 31 decembrie, este publicată pe paginile ziarului tot-numit poezia *Cântecul marii iubiri* semnată de Emil Loteanu. Sediul redacției devine pentru descălecătorul de la Clocușna a doua casă părintească. Poetul îți va aminti peste ani: „Una din cele mai dragi reminiscențe biografice sunt zilele și nopțile petrecute la *Tinerimea Moldovei* – dormitul pe masa de scris, naptereea ziarului, mirosul amestecat de tuș tipografic, parcă a cuptor de pâine, a sărbătoare...".

Tânărul poet va scrie fără oprire poezii, va apărea în fața cititorilor din Chișinău și din localități ale Moldovei, alături de alți tineri colegi; în calitate de corespondent al ziarului *Tinerimea Moldovei* va călători mult prin republică, va scrie reportaje la zi, creioni de carte, va susține „popta redacției" pentru începătorii în ale scrisului. Pentru tot apar periodic în ziarul *Moldova Socialistă*, revista *Octombrie*, alături de cele ale lui Liviu Deleanu, Petru Zadnipru, Vitalie Tulnic, Valentin Roșca.

1954

Cu greu obține, pe baza studiilor făcute la Liceul „Sf. Sava" din București, un atestat de studiere a școlii medii, ajutat la Chișinău. Cu acest atestat va pleca la Moscova și se va înscrie la Școala Teatrală de pe lângă Teatrul Academic de Artă (MHAT), unde îl va avea de mentor la clas pe regizorul Vasili Toporkov, artist al poporului din URSS. Tânărul sosit de la Chișinău, care vorbea „tot un foarte ciudat dialect al limbii ruse", de la prima întâlnire plăcu directorului școlii Veniamin Radomilienski. Printre pedagogii școlii erau renumiții maeștri ai scenei sovietice: Massalski, Livanov, Kedrov.... Mai târziu Loteanu îșI va aminti: „Am avut la Școală profesori care au stat la un ceai cu Cehov, care au fost prieteni cu Stanislavski și Nemirovici-Dancenko, care au discutat cu spume la gură cu marele Tarov... Noi, cei mai tineri – colegii mei au fost Oleg Efremov, Andrei Mironov, Mihai Ciuraș, Dumitru Fusu, Vasile Zubcu – actori minunați pe care Loteanu i-a provocat unei lumi bune, nu doveditu măiestrie, dragoste și talent pe parcursul *Lăutarilor*. Muzica lui Eugeniu Doga este cu totul și cele mai sensibile intonații folclorice naționale. Serghei Lunchevici a fost un trepetatul Toma Alistar. *Lupii marilor drumuri* (titlul inițial al *Lăutarilor*) au legat la lumina numeroasele ecrane ale Globului: filmul este distins cu „Scoica de Aur" la Festivalul internațional de filme de la San-Sebastian Spania (1972), cu Marele Premiu la Festivalul Internațional de Filme ce de valoare tema artei și folclorului (Italia, 1972), Premiul „Nimfa de aur" la Festivalul Internațional de filme (Italia, 1972), Premiul spectatorilor și al presei pentru cel mai bun film la Forul Cinematografic de la Milano (1978). Regizorul devenea consacrat. Și se va mărturisi: „Pe parcursul întregului film tot pregătiți au fost inventați aproape cinci mii de muzicanți profesioniști și amatori, s-au făcut colecții unice de perle ale muzicii instrumentale lăutărești, de materiale iconografice. Pentru toată viața mi-a rămas în suflet plăcuta senzație că filmul *Lăutarii* a fost creat de întreaga Românie".

1972

Apare la Editura Cartea Moldovenească nuvela cinematografică *Lăutarii*.

1974

Apare la Chișinău, la Editura Cartea Moldovenească, al patrulea volum de versuri al poetului intitulat semnificativ *Suflerul cocoșilor*.

1975

În colecția *Miorița* apare la Editura Lumina volumul *Versuri*.

1976

La studioul „Moldfilm" din Moscova realizează pelicula *O sută unsprezece ler*, inspirată din primele nuvele ale lui Maxim Gorki *Bătrâna Izergil* și *Macar Cudra*, film aplaudat cu entuzism de către spectatori din numeroase țări ale lumii. Și aici actorii favoriți ai lui Loteanu Grigore Grigoriu, Svetlana Toma, consacrați și ei deja compositor Eugeniu Doga și-au fi în prezența, contribuind valoros la succesul extraordinar al acestui film de excepție. „Țigănada" lui Loteanu

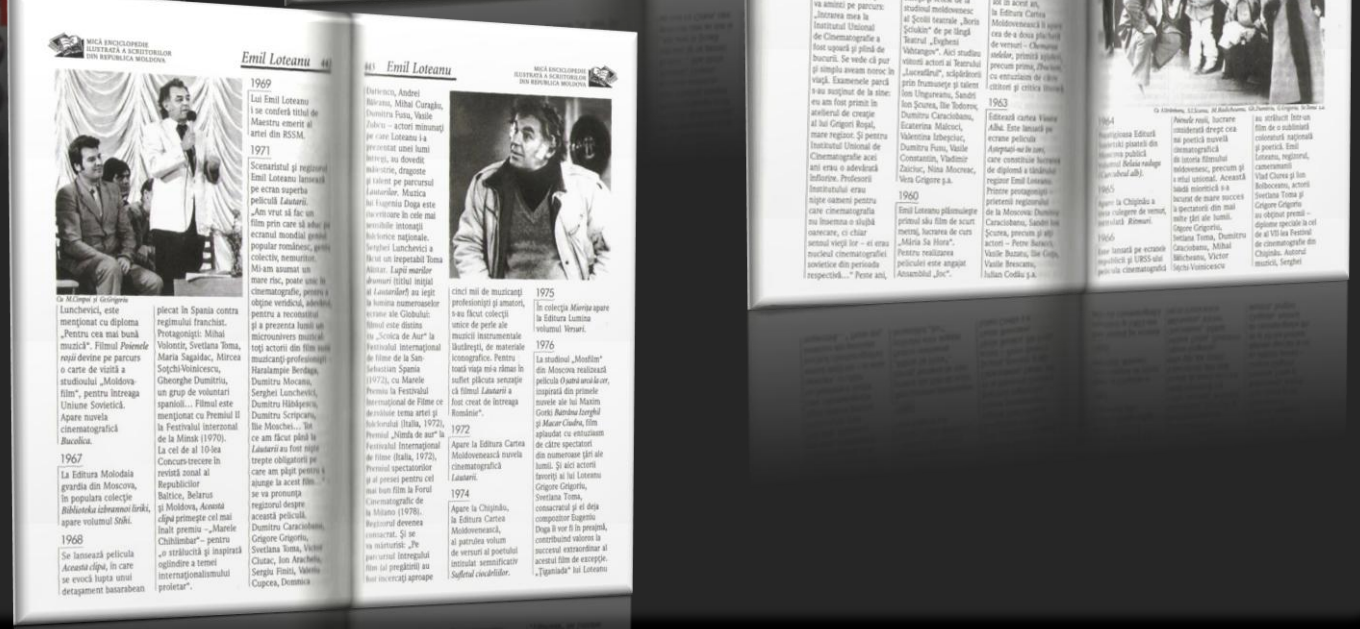

Cu M.Cimpoi și Grigoriu

Lunchevici, este menționat cu diploma „Pentru cea mai bună muzică". Filmul *Poienele roșii* devine pe parcurs o carte de vizită a studioului „Moldova-film", pentru întreaga Uniune Sovietică. Apare nuvela cinematografică *Bucolica*.

1967

La Editura Molodaia gvardia din Moscova, în populara colecție *Biblioteka izbrannoi liriki*, apare volumul *Stihi*.

1968

Se lansează pelicula *Aceasta-clipă*, în care se evocă lupta unui detașament basarabean plecat în Spania contra regimului franchist. Protagoniști: Mihai Volontir, Svetlana Toma, Maria Sagaidac, Mircea Sotchi-Veinicescu, Gheorghe Dumitriu, un grup de voluntari spanioli... Filmul este menționat cu Premiul II la Festivalul internațional de la Minsk (1970). La cel de al 10-lea Concurs-trecere în revistă zonal ai Republicilor Baltice, Belarus și Moldova, *Aceasta clipă* primește cel mai înalt premiu – „Marele Chihlimbar" – pentru „o strălucită și inspirată ogindire a temei internaționalismului proletar".

1969

Lui Emil Loteanu i se conferă titlul de Maestru emerit al artei din RSSM.

1971

Scenaristul și regizorul Emil Loteanu lansează pe ecran superba peliculă *Lăutarii*. „Am vrut să fac un film prin care să adun pe ecranul mondial geniul popular românesc, genul colectiv, nemuritor. Mi-am asumat un mare risc, poate unic în cinematografie, pentru a obține veridică, adevărată pentru a reconstitui și a prezenta lumii un microuniverș muzical, toți actorii din film sunt muzicanți-profesioniști Haralampie Berdaga, Dumitru Mocanu, Serghei Lunchevici, Dumitru Hâșșeșcu, Dumitru Scripcaru, Ilie Moschei... Iot ce am făcut până la *Lăutarii* au fost niște trepte obligatorii pe care am pășit pentru a ajunge la acest film..." se va pronunța regizorul despre această peliculă. Dumitru Caraciobanu, Grigore Grigoriu, Svetlana Toma, Victor Ciutac, Ion Arachelu, Sergiu Finiți, Valentin Cupcea, Dominica Zbuchiom, care a constituit o adevărată explozie lirică. Pentru tinerii poeți de la Chișinău acest volumaș a fost aidoma unui fat, poetul Emil Loteanu fiind solicitat, căutat, admirat, invidiat, citit și răscitit. Apar numeroase recenzii la volum. În același an al debutului editorial, Emil Loteanu susține examenele de admitere la Institutul Unional de Cinematografie din Moscova (VGIK). ÎșI va aminti pe parcurs: „Intrarea mea la Institutul Unional de Cinematografie a fost ușoară și plină de bucurii. Se vede că pur și simplu aveam noroc în viață. Examenele parcă îs-au susținut de la sine: eu am fost primit în atelierul de creație al lui Grigori Roșal, mare regisor. Și pentru Institutul Unional de Cinematografie acei ani erau o adevărată înfiorire. Profesorii Institutului erau niște oameni pentru care cinematografia nu însemna o slujbă oarecare, ci chiar sensul vieții lor – ei erau nucleul cinematografiei sovietice din perioada respectivă...." Pene ani, Emil Loteanu avea să-i dedice maestrului său Grigori Roșal povestirea *Visarea Albă*. Studenții Emil Loteanu nu va rata ocazile fericite să asiste la lecțiile altor profesori de la Institut, precum marii regisori Mihail Romm, Grigori Kozințev, A.D. Golovnea. Prezențele filmelor de la Casa Centrală a Cineaștilor erau așteptate oricând cu mare nerăbdare și emoție. În acești ani Loteanu face cunoștință cu iubiții și felele de la studioul moldovenesc: al Școlii teatrale „Boris Șciukin" de pe lângă Teatrul „Evgheni Vahtangov". Aici studiau viitorii actori ai Teatrului „Lucceșfărul", scăpătorii prin frumusețe și talent Ion Ungureanu, Sandri Ion Șcusea, Ilie Todorov, Dumitru Caraciobanu, Ecaterina Malcoci, Valentina Izbegică, Dumitru Pusu, Vasile Constantin, Vladimir Zaiciuc, Nina Mocreac, Vera Grigore ș.a.

1960

Emil Loteanu pilonează primul său film de scurt metraj, lucrarea de curs „Mărița Sa Hora". Pentru realizarea peliculei este angajat Ansamblul „Joc".

Tot în acest an va avea loc și o lucrare de curs ecranizând un fragment din *Amintiri din copilărie* după Ion Creangă. În rolul Smărăndiei va debuta Lucica Duminica. Semnează a treia lucrare de curs, scurtmetrajul *Pasul Timp Cabou*.

1962

Finalizează studiile la VGIK și este repartizat la studioul „Moldova-film" din Chișinău în calitate de regisor de film artistic.

Tot în acest an, la Editura Cartea Moldovenească îi apare cea de a doua plachetă de versuri – *Cheamarea ostelor*, primită spre publicare precum primă, *Zbuchiom*, cu entuziasm de către cititori și critica literară.

1963

Editează cartea *Visarea Albă*. Este lansată pe ecrane pelicula *Așteptați-ne la sat*, care constituie lucrarea de diplomă a tânărului regisor Emil Loteanu. Printre protagoniști – prietenii regisorului de la Moscova: Dumitru Caraciobanu, Sandri Ion Șcusea, precum și alți actori – Petre Bucătă, Vasile Buzatu, Ilie Cotș, Vasile Breșcanu, Iulian Codîș ș.a.

Cu A.Grebenea, S.I.Scutu, M.Rabinkoanu, Gh.Dumitriu, Grigoriu, Scîmee Lui

1964

Reapărește Editura Literatura artistică plasată din Moscova publică volumul *Belaia nadege* (*Speranța albă*).

1965

Apare la Chișinău a doua culegere de versuri, intitulată *Rimuri*.

1966

Este lansată pe ecranele republicii și URSS alte pelicule cinematografice *Poienele roșii*, lucrare considerată drept cea mai poetică nuvelă cinematografică de istoria filmului moldovenesc, precum și a rolul unional. Această lansă mioritică s-a bucurat de mare succes la spectatorii din mai multe țări ale lumii. Grigore Grigoriu, Svetlana Toma, Dumitru Caraciobanu, Mihai Mihcheanu, Victor Ștefan Vonicescu au strălucit într-un film de o subtilitate colorantă națională și poetică. Emil Loteanu, regisorul, cameramanii Vlad Ciurea și Ion Rotbocenu, actorii Svetlana Toma și Grigore Grigoriu au obținut premii – diplome speciale la cel de al VII-lea Festival de cinematografie din Chișinău. Autorul muzicii, Serghei

...cel mai plenar poet al vremurilor noastre.

Iurie Colesnic

Credo

Eu am cântat aşa cum am ştiut
Din frunza aspră a iubirii mari.
Senin voi coborî să dorm în lut
Printre ţărani, voievozi şi lăutari.

Emil Loteanu

Meandrele destinului

S-a născut în Basarabia, a făcut studii liceale în România, studii superioare – la Moscova şi a reuşit să cucerească o lume întreagă, ca să fie, în cele din urmă, înmormântat într-un pământ străin care i-a fost tot timpul mai ospitalier ca cel de acasă…

A văzut lumina zilei la Secureni, regiunea Cernăuţi, la 6 noiembrie 1936, într-o familie de intelectuali care în 1944 s-au refugiat peste Prut, în România. A copilărit la Clocuşna, jud. Hotin, unde a făcut şcoala primară, mai apoi studiază la o şcoală din Rădăuţi (România) şi apoi ajunge la Liceul *Sf. Sava* din Bucureşti. De aici, probabil, şi vine veşnicul lui neastâmpăr, înfrăţirea cu drumul, dorinţa neostenită de a povesti istorii lungi aidoma unor călătorii.

„Emil a rămas la Rădăuţi, împreună cu tatăl său (Vladimir), în timp ce fratele său, Marcel, şi-a însoţit mama (Tatiana) la Bucureşti.

A urmat apoi studii la Liceul *Sf. Sava* din Bucureşti. În decembrie 1949, rămas orfan de tată, el a trecut ilegal Prutul, refugiindu-se la casa bunicilor din Colicăuţi. A fost prins şi predat grănicerilor români, care l-au trimis la Bucureşti, unde mama sa lucra la Ambasada Sovietică. În anul 1950, pe când familia Loteanu locuia lângă Studiourile Sahia, în casa lor s-a turnat primul film artistic românesc – *Viaţa învinge*. A încercat să dea examen la IATC Bucureşti, dar dosarul său de admitere a fost respins."

(*Jurnal Naţional*, 22 octombrie 2006 – Spectator – Stop-cadru cu Emil Loteanu)

În 1952, la doar 16 ani, decide să se reîntoarcă în satul de baştină. Mai era un an până la moartea lui Stalin. Riscul de a fi bănuit că este proromân era enorm. Dar spiritul tumultuos pare neînfricat. Este angajat la ziarul *Tinerimea Moldovei* în calitate de corespondent, muncă pe care o face cu multă dăruire. El, mult prea tânărul autor, dădea sfaturi începătorilor care trimiteau materiale

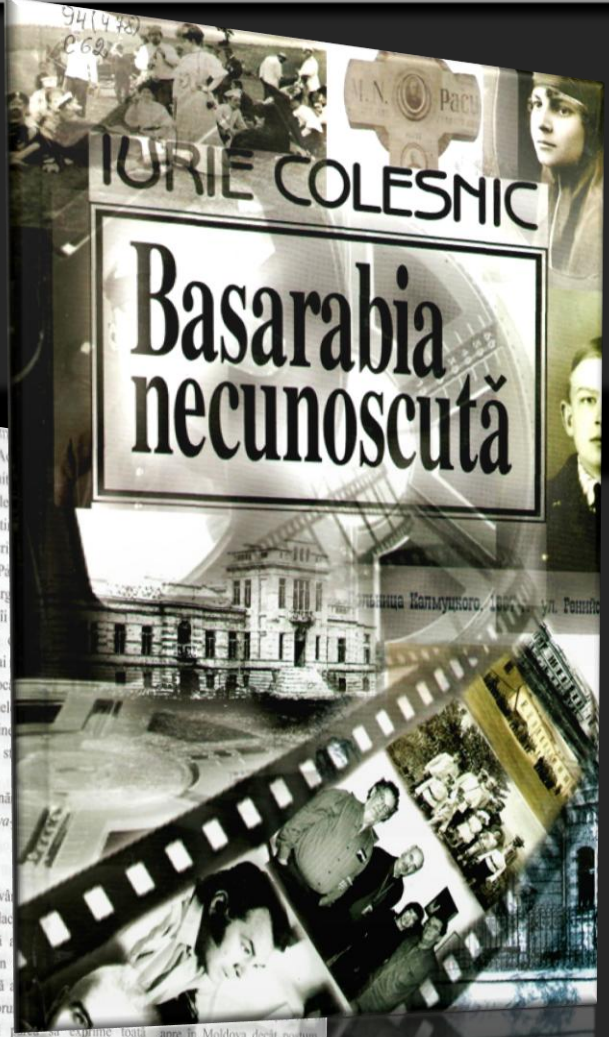

lângă Teatrul A
pedagog renumi
colegi, somităţile
Tabakov, Valenti
pe minunaţii scri
prozatorul K.Pa
Aseev, dramaturg
Însă teatrul îi
comparaţie cu
amploare tot mai
influentă în epoc
susţine examenel
Unional de Cin
(VGHIK). Era s
Grigorii Roşal.
În 1962 tână
studioul *Moldova-*

În 1956, la vâ
debutează cu plac
Era o premieră
noastră când un
A doua plachetă
inspirat din zboru
cosmonauţi. El
aspiraţia generaţiei sale printr-un titlu sugestiv, *Chemarea stelelor*.

Cea mai importantă editură din URSS, *Sovietskii pisateli*, îi tipăreşte în 1964 în traducere rusă volumul *Belaia raduga* (*Curcubeul alb*). Ca o replică vine noua plachetă *Ritmuri* tipărită la Chişinău în 1965, iar peste doi ani la Moscova, în colecţia *Biblioteka izbrannoi liriki*, să fie lansat volumul *Stihi* (*Versuri*) (1967).

apre în Moldova decât postum.
inexplicabilă a pus stăpânire p
creaţia lui Emil Loteanu. Şi în ţă
în cinematografie aici, în Moldova
proscris. Invidia, ura pentru mare
a reuşit să-l blocheze fundamental

Ultima lui bucurie editorială i-
o editorii din Kazahstan care, în
tipărit la Alama-Ată un splendid
versuri *Zov liubvi* (*Chemarea*
Cântecul lui de lebădă a fost, e

Open Skies
January/February 2008
Fest in Munich

Persona
Complex genius of simple cinema
un geniu sofisticat al filmului accesibil
Se spune că un om talentat este talentat în toate. Noi, muritorii de rând, nu putem confirma sau respinge această afirmaţie. Însă studiind filele de biografie ale personalităţilor geniale în încercarea de a descoperi dincolo de ele omul real, de multe ori îţi dai seama că există şi reversul medaliei. Dăruindu-i cu mult har pe unii, soarta nu uită să le ia ceva în schimb.
Dedicându-se integral artei, el nu uită de autenticitate: până a începe filmările lucrează enorm cu materialul factologic, caută, compară, pentru a restabili fărâmă cu fărâmă tabloul adevărat.
Open Skies

Neobositul regizor căuta să atingă perfecţiunea în orice – în filme, în versuri, în sine Însuşi, în cei care-l înconjoară. Potrivit mărturiilor cunoscuţilor şi colegilor, a fost o persoană extrem de exigentă şi dură, care nu se cruţa nici pe sine, dar nici actorii.
Open Skies
8

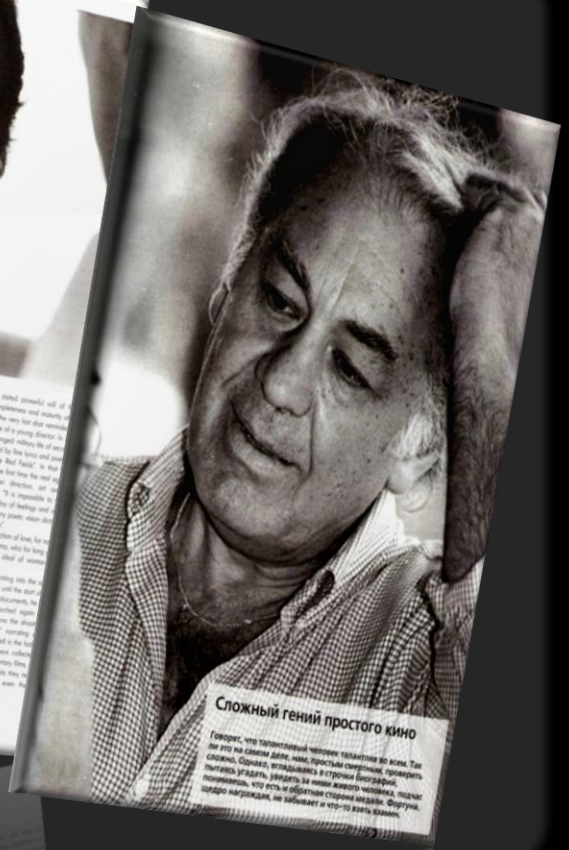
Сложный гений простого кино

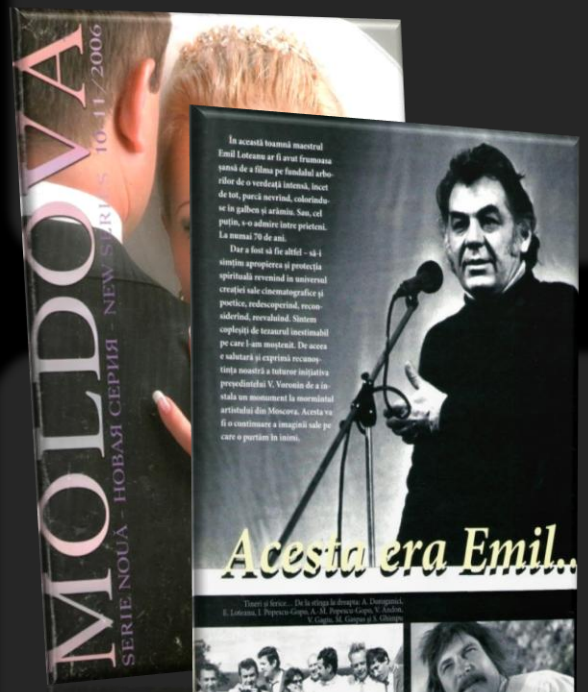
MOLDOVA
SERIE NOUĂ - НОВАЯ СЕРИЯ - NEW SERIES
10-11/2006
În această toamnă maestrul Emil Loteanu ar fi avut frumoasa vârstă de a filma pe fundalul arborilor de o verdeață intensă, încet de tot, parcă nevrând, colorindu-se în galben și arămiu. Sau, cel puțin, s-o admire între prieteni. La numai 70 de ani.
Dar a fost să fie altfel – să-i simțim apropierea și protecția spirituală revenind în universul creației sale cinematografice și poetice, redescoperind, reconsiderînd, reevaluînd. Sîntem copleșiți de tezaurul inestimabil pe care l-am moștenit. De aceea e salutară și exprimă recunoștința noastră a tuturor inițiativa președintelui V. Voronin de a instala un monument la memoriul artistului din Moscova. Acesta va fi o continuare a imaginii sale pe care o purtăm în inimi.
Acesta era Emil...
Tineri și feriți... De la stînga la dreapta: A. Dumgrădan, E. Loteanu, I. Popescu-Gopo, A. M. Popescu-Gopo, V. Andon, V. Gagin, Al. Gîrpul și A. Ghiațău

Emil Loteanu – 70 de ani de la nașterе
În zilele cînd pe ecranele din Moscova se lansase filmul lui Loteanu "Dulcea și tandra mea fiară" eu mă aflam în deplasare pe-acolo și i-am consacrat autorului cîteversi:
O, „Dulcea mea și tandră fiară"!
Acum trăiești în altă țară,
Și ne despart atîtea mile...
Această-mișcare-te, Emile!
El zîmbi amar și tăcu: "Mai ști, s-ar putea întîmpla și asta".
– Ei, vezi, m-am lămurit. Imi zise cu același zîmbet amar atunci cînd a revenit la Chișinău și a fost ales președinte al Uniunii Cineaștilor din Moldova.
– De ce ești trist? m-am mirat. Ai probleme?
– Cu vîrf și îndesat. Colegii mei îi distribuie în majoritate în filmele lor pe actorii lansați de mine și aproape că nu completează contingentul actoricesc al cinematografiei moldovenești cu nume noi.
– Și ce ai de gînd să faci?
– Vreau să organizez un concurs televizat cu genericul "Se caută o stea". Asistenții mei vor cutreiera republica și vor căuta în rîndurile tineriilor talentați nume noi de viitori Svetlana Toma și Grigore Grigoriu.
A fost într-adevăr un proiect interesant, dar n-a dat rezultate deosebite de palpitante.
– De cef l-am întrebat la o ocazie.
– M-am întors într-o altă Moldovă, una mai pragmatică și chiar oarecum indiferentă față de problemele culturii. Acum trebuie să cheltui ani de zile cu cera ce odinioară se ficea în cheva luni, trebuie să convingi, să dovedești niște lucruri care se pare că sînt clare pentru oricine.
– Dar ai filmat totuși "Lacomîlnu"? Și chiar ai luat și Premiul de Stat pentru acest film despre Eminescu!
– Da, dar cu ce preț! Și, apropo, nu la "Moldova-film", ci la televiziune, unde și mijloacele, și posibilitățile tehnice sînt cu mult mai modeste.
– Dar nici tu, Emile, nu mai ești cum te știam la studio.
– Lupta pentru supremația printre oameni m-a călit. Da, la "Moldfilm" condițiile de producție sînt cu mult mai bune, și banii pe care mi-i dădeau pentru regie erau incomparabil mai mulți. Am beneficiat de susținerea imensă a lui Leonid Sturza, un eșilat moldovean ca și mine, care era directorul Asociației Experimentale de Creație de la "Moldfilm".
– Și, totuși, din cîte înțeleg, n-ai devenit "de-al casei" acolo?
– Din păcate, n-am devenit "de-al casei" nici cînd am revenit chiar acasă. Cîte proiecte am bătut ca să obțin niște bani pentru un film despre Pușkin în estul la Chișinău, cîte alte proiecte am propus! Mulți au promis să mă ajute, dar nimeni nu m-a ajutat.
În arhiva mea personală se păstrează trei scenarii de-ale lui Loteanu, definitivate și aprobate pentru filmare. În afară de filmul despre Pușkin, el avea de gînd să facă o peliculă despre Hogi-Murat. Cel de-al treilea scenariu, "Ryu" – despre faimosul restaurant moscovit cu cor țigănesc și soliști rigani – era deja lansat în producție, se făcea castingul. Într-unul din rolurile principale era distribuit Grigore Grigoriu. Astăzi nici Loteanu, nici Grigoriu nu mai sînt printre noi, și nimeni nu va mai realiza acestă peliculă.
La Chișinău a apărut strada "Emil Loteanu", iar în inimile noastre se confruntă, visează și iubesc eroii filmelor pe care el le-a creat de-a lungul vieții sale artistice – "Poienele roșii", "Lăutarii", "Șatra", "Lacomîlnu" și altele.
Victor ANDON

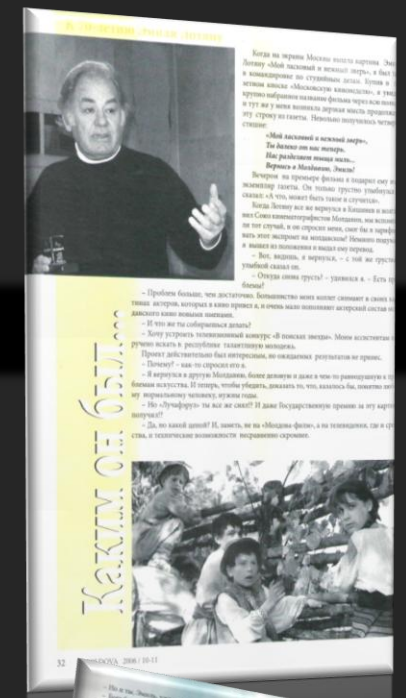
Какие они были...
32 MOLDOVA 2006 / 10-11

MOLDOVA
70th birthday anniversary
Emil Loteanu

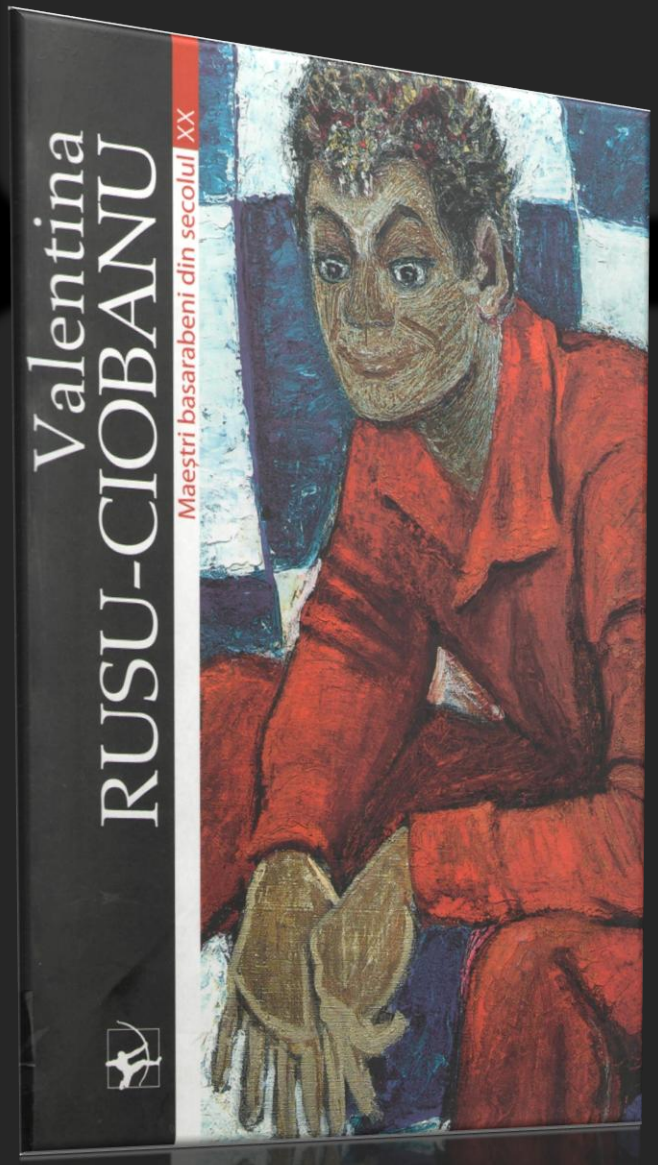

Emil Loteanu. 1966-1967. Ulei pe pînză. 119 x 113 cm • *Emil Loteanu*. 1966-1967. Oil on canvas

“Nu poți să povestești o poezie. Filmul este o îngemănare dintre sentiment, imagine şi sunet. Orice viziune poetică îmi dictează... metafore cinematografice aparte.”

Emil Loteanu

Emil Loteanu – Activitatea cinematografică

Emil Loteanu este autorul a peste 20 de filme, la realizarea cărora a participat atât prin regizarea lor, cât și prin scrierea de scenarii. El a debutat în cinematografie în anul doi de studenție, semnând scenariul și regia la filmele documentare de scurtmetraj *Hora mare* (1959), *Amintiri din copilărie* (1960), *Piatra, timpul, cântecul* (1961).

- ✓ *A fost odată un băiat* (1960)
- ✓ *Așteptați-ne în zori* (1963)
- ✓ *Poienile roșii* (1966)
- ✓ *Această clipă* (1968)
- ✓ Lăutarii (1971)
- ✓ Şatra (Mosfilm, 1975)
- ✓ Gingaşa şi tandra mea fiară (Mosfilm, 1978)
- ✓ *Anna Pavlova* (Mosfilm, 1983) - 2 episoade
- ✓ *Luceafărul* (1986)
- ✓ *Găoacea* (1993) - 2 episoade

"Regizorull Emil Loteanu în timpul filmărilor (anii 60). "
Autor: Ion Chibzii

“Întotdeauna am încercat să introduc spectatorul în lumea mea, în sărbătoarea filmelor mele. M-am convins că sute de milioane de spectatori intră cu plăcere în această lume. Reacția publicului mereu este una plină de entuziasm, chiar dacă majoritatea peliculelor sunt vechi. Peliculele mele au fost vândute în 140 de țări ale lumii. Am peste 20 de premii internaționale. Se zice că nu este bine să trăieşti cu amintirile, însă eu am ce să-mi aduc aminte. Tot ce am făcut , am făcut pentru oameni”.

Emil Loteanu

Emil Loteanu –75 de ani de la naştere. Activitatea cinematografică

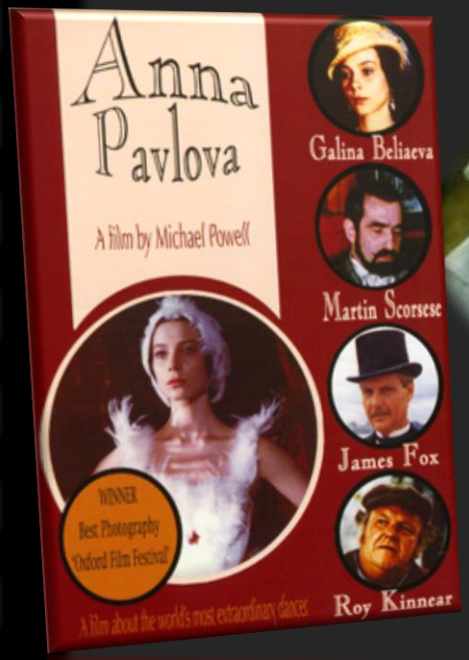
Anna Pavlova
A film by Michael Powell
Galina Beliaeva
Martin Scorsese
James Fox
Roy Kinnear
WINNER
Best Photography
Oxford Film Festival
A film about the world's most extraordinary dancer

Мой ласковый и нежный зверь

„Este infinit de trist când moare un om. Este cu atât mai trist când moare un artist! Dar este îngrozitor de trist şi de împovărător când un artist al neamului nostru - cum este Emil Loteanu - moare într-un oraş, mare, e drept, la Moscova, dar moare printre străini.Şi moare printre străini, pentru că noi n-am reuşit încă să creăm acele condiții minime pentru ca toți fiii acestei țări să se poată întoarce, să trăiască şi să moară acasă la ei.”

Adrian Păunescu

IULIC Margarita, bibliotecar
VACARCIUC Valentina, bibliotecar
Serviciul Comunicarea Colecțiilor
Biblioteca Ştiințifică a Universității de Stat “Alecu Russo” din Bălți